

UČNI NAČRT

ITALIJANŠČINA

kot tuji in kot drugi jezik

na narodno mešanem območju Slovenske Istre

Gimnazija

Splošna, klasična, strokovna gimnazija

Kot tuji jezik: obvezni, izbirni, matura (420 ur)

Kot drugi jezik na narodno mešanem območju Slovenske Istre:

splošna gimnazija: obvezni, matura (350 ur)

strokovna gimnazija: obvezni, matura (420 ur)

UČNI NAČRT

ITALIJANŠČINA

kot tuji in kot drugi jezik na narodno mešanem območju Slovenske Istre

Gimnazija; Splošna, klasična, strokovna gimnazija

Kot tuji jezik: obvezni, izbirni, matura (420 ur); kot drugi jezik na narodno mešanem območju Slovenske Istre: splošna gimnazija: obvezni, matura (350 ur), strokovna gimnazija: obvezni, matura (420 ur)

Predmetna komisija:

Neva Šečerov, Zavod RS za šolstvo, predsednica

dr. **Anja Zorman**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper, članica

Tea Race, Srednja ekonomska in poslovna šola Koper, članica

Zdenka Mihalič, Osnovna šola Antona Ukmarja Koper, članica

Tamara Grbas, Osnovna šola Vojke Šmuc Izola, članica

Avtorici:

Neva Šečerov, Zavod RS za šolstvo

dr. **Anja Zorman**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper

Recenzent:

dr. **Janez Skela**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Uredila: **Nataša Purkat**

Sprejeto na 110. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 14. 2. 2008.

Kazalo

1 OPREDELITEV PREDMETA	5
1.1 Opredelitev položaja italijanščine v sistemu vzgoje in izobraževanja	6
1.1.1 Italijanščina kot tuji jezik.....	6
1.1.2 Italijanščina kot drugi jezik na narodno mešanem območju Slovenske Istre	7
1.3 Umestitev italijanščine v predmetnik	7
1.3.1 Italijanščina kot tuji jezik.....	7
1.3.2 Italijanščina kot drugi jezik na narodno mešanem območju Slovenske Istre	8
2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE	9
2.1 Opredelitev termina sporazumevalna zmožnost v drugem oz. tujem jeziku.....	9
2.2 Splošni učni cilji.....	10
2.3 Druge zmožnosti (kompetence).....	10
3 CILJI IN VSEBINE	13
3.1 Splošna znanja: razvijanje sporazumevalne zmožnosti v italijanščini	13
3.1.1 Zmožnosti sprejemanja: poslušanje, branje	14
3.1.2 Zmožnosti tvorjenja besedila: govorjenje, pisanje	16
3.1.3 Interakcija in mediacija: govorno in pisno sporazumevanje	16
3.1.4 Razvijanje jezikovne zmožnosti	17
3.1.5 Razvijanje medkulturne zmožnosti.....	18
3.1.6 Razvijanje literarne zmožnosti.....	19
3.1.6.1 Zmožnost sprejemanja umetnostnega besedila	20
3.1.6.2 Odziv na umetnostno besedilo	20
3.1.7 Priporočene učne teme	21
3.1.8 Operativno-procesni cilji	22
3.1.8.1 Italijanščina kot tuji jezik	22
3.1.8.2 Italijanščina kot drugi jezik na narodno mešanem območju Slovenske Istre	25
3.2 Posebna znanja	27
4 PRIČAKOVANI UČNI DOSEŽKI	28
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	31
5.1 Povezovanje z drugimi predmeti	31
5.2 Povezovanje znotraj pouka tujega oz. drugega jezika.....	32
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	32
6.1 Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti	35

6.1.1 Razvijanje sposobnosti slušnega razumevanja	35
6.1.1.1 Dejavnosti pred poslušanjem.....	35
6.1.1.2 Dejavnosti med poslušanjem.....	36
6.1.1.3 Dejavnosti po poslušanju.....	37
6.1.2 Razvijanje sposobnosti govornega sporočanja in sporazumevanja	37
6.1.2.1 Dialog	38
6.1.2.2 Pretvarjanje/vživljanje v umišljen svet.....	38
6.1.2.3 Igre vlog	38
6.1.2.4 Projektno delo.....	39
6.1.2.5 Izražanje čustev in lastnega mnenja (afektivni dejavniki)	40
6.1.3 Razvijanje sposobnosti bralnega razumevanja	40
6.1.3.1 Dejavnosti pred branjem besedila	41
6.1.3.2 Dejavnosti med branjem.....	42
6.1.3.3 Dejavnosti po branju besedila	43
6.1.3.4 Branje umetnostnih besedil	43
6.1.4 Razvijanje zmožnosti pisnega sporočanja	44
6.1.4.1 Primeri nalog iz pisnega sporočanja.....	44
7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV	45

1 OPREDELITEV PREDMETA

V času vse intenzivnejših globalizacijskih procesov ima pouk drugih/tujih jezikov čedalje večji pomen v vzgoji in izobraževanju. Z vključitvijo Slovenije v Evropsko unijo (v nadaljevanju EU) in povečano mobilnostjo ljudi se je pomen znanja sosedskih in tujih jezikov še povečal, saj omogoča lažji dostop do informacij, intenzivnejše sodelovanje s tujimi in sosedskimi narodi na kulturnem in gospodarskem področju ter globlje medsebojno razumevanje. Dijaki¹ pri pouku uzaveščajo pomen vseživljenjskega učenja in s pomočjo mednarodno primerljivih instrumentov in dokumentov, ki so nastali pod okriljem Sveta Evrope in Parlamenta EU (npr. *Evropski jezikovni listovnik*, *Europass*), primerjajo lastne učne dosežke z dosežki vrstnikov iz različnih evropskih držav.

Pouk drugega/tujega jezika se zato prilagaja novim izzivom: uvaja sodobne pristope, uporabne in življenjske učne vsebine, ki so v sozvočju z dijakovimi osebnimi interesi in potrebami ter uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije. Dijake usposablja za:

- uspešno in **učinkovito sporazumevanje** (razvijanje sporazumevalne zmožnosti),
- **medsebojno razumevanje in spoštovanje**, odprtost, tolerantnost ter življenje in delo v sožitju z drugimi ljudmi (razvijanje medkulturnega zavedanja in medkulturne komunikacije),
- prenašanje uporabnega znanja med disciplinami, tako da v drugem/tujem jeziku pridobivajo in poglobljajo znanje, ki se povezuje z učnimi cilji in vsebinami drugih predmetov (inovativni pristopi k učenju tujih jezikov, npr. CBLL² in CLIL). Italijanščina ima tako tudi **splošnoizobraževalni pomen**: s sprejemanjem besedil v tem jeziku dijaki pridobivajo in poglobljajo znanje, ki se povezuje z znanji drugih predmetov.

V zadnjem času se izvaja nadgraditev komunikacijskega pristopa v dejavnostno in zmožnostno naravnano zasnovano poučevanja. Učenje jezikov zato vključuje načela in priporočila:

- Skupnega evropskega jezikovnega okvira (v nadaljevanju SEJO)

¹ Izraz *dijaki oz. dijak* se v celotnem besedilu učnega načrta nanaša tako na dijakinje kot dijake oz. dijakinjo in dijaka, prav tako izraz *učitelj* na učiteljico in učitelja.

² **CBLL** (*Content-Based Language Learning* – sočasno doseganje jezikovnih in predmetnih oz. vsebinskih ciljev); **CLIL** (*Content and Language Integrated Learning* - učenje nejezikovnih predmetov v tujem jeziku).

- Lizbonske deklaracije o osmih ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (Evropski referenčni okvir)³

Medtem ko nam SEJO daje možnost, da na jasn in pregleden način določamo stopnje pričakovanih učnih dosežkov na področju učenja in poučevanja tujega/drugega jezika, pa Evropski referenčni okvir vključuje zmožnosti na vseh področjih posameznikovega in družbenega delovanja, tako na osebnem, družbenem kot poklicnem področju. Vključevanje načel, ki jih razlagata oba dokumenta, je neobhodno potrebno za uspešno življenje v učeči se družbi, saj prispeva k večji kakovosti izobraževanja in k zagotavljanju boljših življenjskih pogojev.

1.1 OPREDELITEV POLOŽAJA ITALIJANŠČINE V SISTEMU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

1.1.1 Italijanščina kot tuji jezik

Italijanščina je za dijake izven območja Slovenske Istre **tuji jezik**. Je predvsem jezik sporazumevanja v šolskem okolju, včasih ga mladi srečujejo v življenjskem okolju v javnih občilih ali v književnosti (italijanska književna dela). Interes za učenje italijanščine se v osrednji Sloveniji povečuje, predvsem zaradi dejstva, da mejimo na Italijo in prav tako se povečuje njegova neposredna raba v okviru nekaterih poklicev in dejavnosti.

Italijanski jezik ima na obmejnih območjih zahodne Slovenije posebno vlogo. Dijaki se z italijanskim jezikom srečujejo v vsakdanjem življenju. Izpostavljenost italijanskemu jeziku v življenjskem okolju ter stik z italijansko kulturo (film, šport, javna občila, knjige, življenjske navade) spodbujata neposredno spoznavanje jezika. Nekateri dijaki imajo zato ob vstopu v srednjo šolo že določeno predznanje; ciljni jezik opredeljujejo merila višje ravni, tako na ravni govora kot branja in pisanja, pa tudi pri uporabi besedišča in besedilnih vrst. Čeprav ima na območju zahodne Slovenije italijanski jezik položaj tujega jezika, in ga uvajamo v izobraževanje kot izbirno vsebino, mu vloga sosedskega jezika daje večjo uporabno vrednost, poleg tega pa drugače opredeljuje tudi njegov izobraževalni in vzgojni pomen.

³ <http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/et>

1.1.2 Italijanščina kot drugi jezik na narodno mešanem območju Slovenske Istre

Italijanski jezik je za dijake narodno mešanega okolja Slovenske Istre **drugi jezik**. To območje omogoča neposredna srečanja ljudi obeh etničnih skupin pri vsakodnevnikih opravilih. Navzočnost govorcev italijanskega jezika, predvsem pripadnikov manjšinske etnične skupnosti v življenjskem okolju, ustvarja pogoje za neposredno rabo italijanščine zunaj šole. Dijaki razvijajo zmožnosti učenja in delovanja v večjezičnem in večkulturnem prostoru, ki temelji na odprtosti do različnih jezikov in kultur, tolerantnosti in sožitju, kar oblikuje tudi kulturno identiteto posameznika.

Izpostavljenost drugemu jeziku, možnosti in potrebe po njegovi rabi omogočajo, da se dijaki učijo jezika tudi naravno v življenjskem okolju. Med prvim in drugim jezikom prihaja do prenosa znanj, ki pogosto zaznamujejo učenčev prvi in tudi drugi jezik.

1.3 UMESTITEV ITALIJANŠČINE V PREDMETNIK

1.3.1 Italijanščina kot tuji jezik

Italijanščina je za dijake osrednje Slovenije **tuji jezik**, učijo se ga predvsem v gimnazijah (splošna, umetniška, športna, strokovna gimnazija), v osnovni šoli ga lahko izberejo v tretjem triletju. Spoznavajo ga zaporedno, to je za prvim tujim jezikom, zato ima italijanščina položaj **drugega ali tretjega tujega jezika**.

	Zadnje obdobje osnovne šole	Moduli tujega jezika - gimnazijski program				
Število ur	210 ur	70 ur	140 ur	210 ur	280-315 ur	350-420 ur
Položaj jezika	drugi tuji jezik	tretji/četrti tuji jezik, začetna raven	tretji/četrti tuji jezik, začetna raven	tretji tuji jezik, začetna raven	tretji tuji jezik, začetna raven	drugi tuji jezik, začetna raven ali nadaljevalna raven (nadaljevanje učenja iz OŠ)

Pričakovana raven znanja⁴	A1-A2	A1	A1-A2	A2	A2-B1	B1-B2
---	-------	----	-------	----	-------	-------

1.3.2 Italijanščina kot drugi jezik na narodno mešanem območju Slovenske Istre

Na območjih treh obalnih občin, ki so s statutom opredeljena kot dvojezična, se dijaki oz. dijaki šol s slovenskim učnim jezikom učijo italijanščino od prvega razreda osnovne šole do srednješolske mature kot obvezni **drugi jezik**. Gre torej za zgodnje učenje drugega jezika in njegovo ekstenzivno poučevanje.

Kurikulum za gimnazije na narodno mešanem območju Slovenske Istre vključuje:

- Nadaljevalni program italijanščine za dijake s predznanjem; v ta program se vključijo vsi dijaki narodno mešanega območja Slovenske Istre, ki so v osnovni šoli obiskovali obvezen program italijanščine na ravni drugega jezika.

Za ta program se na lastno pobudo lahko odločijo tudi dijaki, ki prihajajo iz drugih področij Slovenije, in imajo predznanje iz tega jezika. Slednji so se italijanščino na ravni drugega tujega jezika učili že v osnovni šoli ali pridobili znanje jezika na drugi način (bivanje v tujini, jezikovni tečajji).

- Začetni program italijanščine za dijake s področij, ki niso opredeljena kot narodno mešana, in se tega jezika v osnovni šoli niso učili.

Za ta program se lahko odločijo tudi dijaki, ki so italijanščino na ravni drugega tujega jezika izbrali v osnovni šoli (zadnje obdobje obveznega šolanja).

V to skupino se na lastno željo lahko vključijo tudi dijaki, ki so obiskovali pouk drugega jezika na narodno mešanem območju Slovenske Istre, vendar ne vseh devet let.

	Italijanščina v osnovni šoli na narodno mešanem območju	Moduli drugega jezika - gimnazijski program na narodno mešanem območju Slovenske Istre	
Število ur	630 ur	280 ur	350 ur
Položaj jezika	drugi jezik	drugi jezik	drugi jezik
Pričakovana	B1	B2	B2

⁴ Pričakovane ravni znanj, povzete po Skupnem evropskem jezikovnem okviru, SEJO (CEFR, Svet Evrope)

raven znanja			
--------------	--	--	--

2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE

2.1 OPREDELITEV TERMINA SPORAZUMEVALNA ZMOŽNOST V DRUGEM OZ. TUJEM JEZIKU

Pri pouku drugega/tujega jezika dijaki razvijajo predvsem **sporazumevalno zmožnost v italijanščini** in ob tem druge **stične zmožnosti**.

Sporazumevalna zmožnost temelji na razvoju:

- glasoslovnega, oblikoslovnega, skladenjskega, besedoslovnega in besediloslovnega znanja,
- sporazumevalnih zmožnosti (branje, poslušanje, govorjenje, pisanje) v italijanščini,
- kulturnega in medkulturnega zavedanja ter sporazumevanja, s čimer dijaki razvijajo zmožnosti za:
 - uspešno sprejemanje/tvorjenje/posredovanje različnih vrst govornih in pisnih besedil v drugem/tujem jeziku, upoštevanje naslovnika, prenosnik sporočanja, sporočanje kontekst in druge dejavnike sporazumevanja (sporazumevalna sestavina),
 - uresničevanje jezika v lastnem delovanju in vplivanju na delovanje sogovorcev (pragmatična sestavina),
 - izražanje čustev, pričakovanj, svojega notranjega sveta (ekspresivna sestavina),
 - učenje in pridobivanje informacij ter spoznavanje kulture in družbenih norm (kulturno-spoznavna sestavina jezika).⁵

Stične zmožnosti vključujejo:

- zmožnost "spoznavanja sveta" s pomočjo izkušenj, izobraževanja ali s pomočjo različnih virov informacij,
- socialne zmožnosti/veščine,
- zmožnosti oblikovanja in utemeljevanja vrednot, stališč, osebnih pričakovanj,
- zmožnosti učenja (kognitivni stili, učni stili in strategije, motivacija, splošne učne sposobnosti, specifične zmožnosti za učenje jezikov).

⁵ Sestavine jezika, ki tvorijo sporazumevalno zmožnost, so povzete po Freddi (1994).

2.2 SPLOŠNI UČNI CILJI

Dijaki z učenjem tujega jezika razvijajo **sporazumevalno zmožnost** v tem jeziku, ki vključuje tudi prvine **medkulturnega sporazumevanja**, kar omogoča medkulturni dialog in spodbuja pripravljenost na sobivanje in medsebojno spoštovanje. Dijaki se pri pouku drugega/tujega jezika sistematično usposablajo za dejavne govorne in pisne stike z govorce drugih/tujih jezikov, za samostojno uporabo drugega/tujega jezika pri pridobivanju podatkov iz pisnih in drugih virov, za druge govorne in pisne oblike sporočanja ter za uporabo informacijske komunikacijske tehnologije (IKT).

Pri pouku tujega/drugega jezika dijaka vzgajamo v **uspešnega vseživljenjskega učenca**, kar pomeni, da pri njem razvijamo pozitivna stališča do učenja in izobraževanja, motivacijo za nenehno učenje, učne navade, sposobnost za samostojno učenje ter učenje skupaj z drugimi. Dijak se tako seznanja z metodami, strategijami in tehnikami učenja in se postopno usposablja za načrtovanje lastnih ciljev in samoevalvacijo.

Pouk drugih/tujih jezikov je **prispevek k večjezičnosti in razumevanju večkulturnosti**⁶ tako v lastnem okolju kakor tudi v Evropi in izven njenih meja. Razvijanje sporazumevalne zmožnosti v drugih in tujih jezikih v okviru posameznikove ali družbene večjezičnosti pomeni dviganje **jezikovne zavesti** (tudi pri materinščini) v ožjem in širšem pomenu: jezik ali jeziki v neposrednem učenčevem okolju (npr. v družini), v širšem okolju (npr. dvojezično območje, govorce drugih jezikov, ki niso pripadniki avtohtonih manjšin) ali v šolskem okolju (jeziki, ki jih ponuja šola v okviru obveznega ali obšolskega programa).

2.3 DRUGE ZMOŽNOSTI (KOMPETENCE)

Poleg razvoja sporazumevalne zmožnosti v italijanščini, ki je temeljni cilj pouka italijanščine kot drugega/tujega jezika, dijaki razvijajo še naslednje ključne zmožnosti⁷:

Sporazumevalna zmožnost v prvem jeziku

⁶ Po SEJO je to *medkulturni govorec*

⁷ Priporočila Evropskega parlamenta in sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Uradni list Evropske unije L394/10, 18.12.2006.

Dijaki razvijajo sporazumevalno zmožnost v prvem jeziku, tako da:

- razlagajo pojme, izražajo in interpretirajo dejstva, stališča, zaznajo odnose in čustva v različnih družbenih in kulturnih okoljih,
- na vsebino besedila v drugem/tujem jeziku se odzivajo v materinščini,
- primerjajo razlike in podobnosti v prvem in drugem/tujem jeziku in s tem gradijo zavest o sistemu jezika (fonologija, oblikoslovje, skladnja, besedoslovje, besediloslovje),
- primerjajo razlike in podobnosti v govornem in pisnem izražanju ter pri tem prepoznavajo pojave medjezikovnega vplivanja.

(Med)kulturalna kompetenca in (med)kulturalna zavest

Dijaki pridobivajo čustvene, moralne in etične vrednote:

- spoštujejo pomen ustvarjalnega izražanja, izkušenj in čustev s pomočjo glasbe, vizualne umetnosti in književnosti,
- razumejo pomen estetskih dejavnikov v vsakdanjem življenju,
- razvijajo lastne ustvarjalne zmožnosti,
- spoznavajo in uzaveščajo kulturno in jezikovno raznolikost Evrope in sveta,
- razvijajo pozitiven odnos do sosedskih in tujih jezikov, do govorcev in njihovih kultur ter presegajo stereotipe in nestrpnost do drugačnosti,
- oblikujejo pozitiven odnos do dvojezičnosti in večjezičnosti; primerjajo obe kulturi in kulturni dediščini, ugotavljajo prepletanje kultur v materialni in nematerialni obliki ter se zavedajo pomena prvega jezika in lastne kulture za razvoj posameznikove identitete.

Učenje učenja

Dijaki prepoznavajo lastni kognitivni in učni stil, prenašajo svoje pozitivne učne izkušnje na nove učne situacije, se učinkovito spopadajo z novimi izzivi v učnem procesu in novimi načini pridobivanja podatkov, pri čemer razvijajo:

- učinkovite sporazumevalne strategije,
- zmožnosti za delo s sodobnimi tehnologijami, viri, podatki in gradivi,
- zmožnost smotrnega in stvarnega načrtovanja in organiziranja lastnega učenja ter (samo)vrednotenja lastnih učnih dosežkov in usvojenega znanja,
- zmožnost konstruktivnega reševanja problemov, pri tem upoštevajo lastne značajske poteze (komunikativnost, introvertiranost ipd.),
- občutek (so)odgovornosti za lastno učenje in znanje, sprejemajo odločitve in se soočajo z njihovimi posledicami,

- interes za vseživljenjsko učenje.

Samoiniciativnost in podjetnost

Sodobni učni pristopi in učna sredstva, npr. Jezikovni listovnik, spodbujajo učenčevo samoiniciativnost in podjetnost, pri čemer dijaki:

- osmišljajo naučeno in prenašajo znanje v vsakdanje življenje,
- prevzemajo pobude pri razreševanju problemov in pri tem vključujejo ustvarjalnost, podjetnost in inovativnost.

Digitalna pismenost

Dijaki razvijajo zmožnosti uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije, predvsem za:

- varno in kritično rabo pri učenju in sporazumevanju,
- iskanje podatkov na spletnih straneh in njihovo ustrezno uporabo,
- predstavitev lastnih izdelkov na različne načine (grafično, slikovno, pisno, zvočno, večpredstavno),
- vključevanje v mednarodne mrežne projekte.

Socialne in državljanske kompetence

Dijaki razvijajo zmožnosti tvornega sodelovanja v skupini/družbi, tako da:

- upoštevajo dogovore, ki so povezani z osebnim življenjem in z življenjem v skupnosti (sodelovanje, odgovornost),
- razvijajo zmožnost empatije, sklepanja kompromisov in premagovanja predsodkov,
- navezujejo stike doma in z govornici ciljnega jezika (spletne klepetalnice, forumi, dopisovanje),
- razvijajo zavest o lastni kulturi in narodni identiteti ter se zavedajo vloge posameznika v matični državi in mednarodni skupnosti.

Matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji

Dijaki s sprejemanjem besedil v tujem jeziku, ki uvajajo osnovna matematična in temeljna načela naravnega sveta, razvijajo zmožnost razumevanja in raziskovanja konceptov in pojmov, odkrivajo odnose med dejstvi, posplošitvami in definicijami:

- poglobljajo zmožnost logične in prostorske predstavljalnosti,
- razvijajo zmožnost uporabe temeljnih matematičnih načel in postopkov,
- poglobljajo zmožnost uporabe osnovnih načel naravnega sveta,
- spreminjajo oz. prenašajo informacije v drugačno simbolno obliko ali jezik (npr.: ubesedovanje številčnih podatkov, informacij iz grafov in tabelnih prikazov).

3 CILJI IN VSEBINE

Učni načrt navaja delitev znanj na splošna znanja in posebna znanja.

Splošna znanja so opredeljena kot znanja, potrebna za splošno izobrazbo ob zaključku šolanja in so namenjena vsem dijakom, zato jih mora učitelj obvezno obravnavati. Obsegajo 70% programa od skupnega števila ur. Pri pouku drugega oz. tujega jezika se v to skupino uvršča razvijanje sporazumevalne zmožnosti v tem jeziku na različnih ravneh (4. poglavje) in razvijanje drugih zmožnosti ter ključnih kompetenc, ki so opisane v prejšnjem poglavju. Zmožnosti in procesno-razvojni cilji ter vsebine so razdeljeni na ravni/module glede na število ur učenja. Učitelj jih prilagaja glede na jezikovno predznanje, celostno ali po posameznih zmožnostih.

Med *posebna znanja* prištevamo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj obravnava po svoji presoji glede na zmožnosti in interese učencev (Glej poglavje 3.2).

3.1 SPLOŠNA ZNANJA: RAZVIJANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI V ITALIJANŠČINI

Sporazumevalno zmožnost v drugem oz. tujem jeziku razvijamo s pomočjo izvirnega neumetnostnega in umetnostnega besedila v okviru petih **sporazumevalnih zmožnosti** (slušno in bralno razumevanje, govorno sporočanje in govorno sporazumevanje, pisno sporočanje), v stalni povezavi z razvijanjem **jezikovne zmožnosti** (pravorečje, pravopis, oblikoslovje, skladnja, besedoslovje, besediloslovje) in s spodbujanjem **medkulturnega zavedanja ter medkulturne komunikacije**.

Pri upovedovanju v drugem/tujem jeziku dijaki na podlagi znanja, pridobljenega v šoli, in sporazumevanja izven nje, izoblikujejo lastne **sporazumevalne strategije**, ki vključujejo načrtovanje, izvedbo in (samo)vrednotenje upovedovanja. Z njihovo pomočjo dijaki uravnotežijo lastne zmožnosti in vedenja ter se vključujejo v različne sporočanjejske položaje. Z uporabo sporazumevalnih strategij usmerjeno poslušajo, berejo, sporočajo in se sporazumevajo v okviru lastnih zmožnosti glede na sporazumevalni kontekst in namen. Obenem skrbijo za razumljivost in ustreznost sporočila.

Posamezni dijaki dosegajo **različno raven sporazumevalne zmožnosti**, ki je odvisna od:

- notranjih dejavnikov, kot so: splošna znanja/vedenja, osebni dejavniki, pričakovanja in odnos do učenja tujega/drugega jezika, odnos do govorcev in njihove kulture
- zunanjih dejavnikov, kot so: stik z jezikom v okolju, število ur pouka tujega ali drugega jezika (modularna opredelitev).

3.1.1 Zmožnosti sprejemanja: poslušanje, branje

Sodobni pristopi k učenju in poučevanju drugih/tujih jezikov temeljijo predvsem na delu z izvirnimi neumetnostnimi besedili. S tem razvijamo dijakove sposobnosti sprejemanja, tvorjenja in posredovanja besedil v italijanščini v okviru vseh petih sporazumevalnih zmožnosti: poslušanje, govorjenje, govorno sporazumevanje, branje in pisanje.⁸

Pri sprejemanju besedil v tujem jeziku dijaki razberejo:

- temo besedila,
- globalno sporočilo besedila (osrednjo misel umetnostnega besedila),
- osnovno sporočilo besedila za uspešno vključevanje v razgovor,
- določene podatke in podrobnosti,
- stališča, odnose.

Pri sprejemanju govorjenih besedil dijaki razvijajo zmožnost slušnega razumevanja, pri sprejemanju pisnih besedil pa zmožnost bralnega razumevanja. Kot poslušalci sprejemajo govorjeno besedilo s strani enega ali več govorcev, kot bralci sprejemajo besedilo v pisni obliki. Pri nekaterih dejavnostih dijaki sprejemajo besedilo preko obeh prenosnikov hkrati, vidnega in slušnega, npr. pri ogledu filma v italijanščini z italijanskimi podnapisi.

Dijaki poslušajo in berejo za različne namene, kot so: učenja jezika, pridobivanje podatkov, navodil in priporočil, kritično razmišljanje, za zabavo.

Na sprejeto besedilo se dijaki odzivajo skladno z doseženo ravni znanja ciljnega jezika: nebesedno, s posameznimi besedami, besednimi zvezami ali kratkimi povedmi, s pomočjo kratkih odgovorov na vprašanja, s povzemanjem vsebine besedila ali z interpretacijo besedila.

⁸ Sporazumevalne zmožnosti so povzete po SEJO, njihova neposredna uporaba je razvidna iz Jezikovnih listovnikov za različne ravni učenja jezikov (npr. Čok in ostali, 2006, Skela in ostali, 2005).

Pred odzivom na prebrano/poslušano besedilo dijaki udejanjajo strategije sprejemanja (*receptivne strategije*), s pomočjo katerih zaznajo okoliščine (sobesedilo), priključijo v spomin védenja o obravnavani temi, razberejo sobesedilne in jezikovne informacije.

3.1.2 Zmožnosti tvorjenja besedila: govorjenje, pisanje

Pri tvorjenju besedil dijaki razvijajo govorno in pisno zmožnost. Pri govornem sporočanju tvorijo besedilo, ki je namenjeno enemu ali več poslušalcem (javnosti). Govorno zmožnost razvijamo pri dejavnostih, kot so:

- glasno branje,
- poročanje s pomočjo zapiskov,
- opisovanje,
- pripovedovanje,
- razlaganje,
- igra vlog,
- spontano govorjenje, petje,
- izražanje stališč (višja raven).

Zmožnost pisnega sporočanja dijaki razvijajo s tvorbo besedila, ki je namenjeno naslovniku. Na začetni stopnji učenja dijaki pretežno dopolnjujejo/povezujejo posamezne povedi v preprosto besedilo, kasneje pa samostojno tvorijo različne vrste besedil, kot so: opisovalna, pripovedovalna, razlagalna, obveščevalna in utemeljevalna.

Pri tvorjenju besedila dijaki upoštevajo načela besedilnosti, vsebinske in sporočanje ustreznosti ter jezikovne pravilnosti. Pri tem uporabljajo ustrezne strategije tvorjenja (produktivne strategije), s pomočjo katerih uravnotežijo svoje zmožnosti, sposobnosti in védenja. Nalogo prilagajajo glede na svoje sposobnosti in znanja (izognejo se šibkim področjem). Na višji zahtevnostni ravni (ob zaključku osnovne šole) pa tudi načrtujejo, posplošujejo, poenostavljajo vsebino besedila, parafrazirajo oz. opišejo, česar ne znajo poimenovati (uporaba kompenzacijskih strategij), preoblikujejo besedilo ter ga vrednotijo in popravljajo.

3.1.3 Interakcija in mediacija: govorno in pisno sporazumevanje

Govorno in pisno sporazumevanje združujeta zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil ter receptivne in produktivne strategije, ki dijakom omogočajo hitro reševanje nalog v nepredvidljivih situacijah. Pri tem je ključnega pomena razvijanje kompenzacijskih strategij in sposobnosti medosebnega sodelovanja, ki preprečuje morebitne nesporazume (prostiti za ponovitev povedi, za dodatna pojasnila, opravičiti se itd.).

Pri razvijanju zmožnosti sporazumevanja dijak ne igra vedno aktivne vloge, temveč je lahko le posrednik med dvema govorcema, ki se ne razumeta. Primeri mediacijskih dejavnosti so:

- povzemanje oz. obnova govornega ali pisnega besedila iz drugega/tujega jezika v prvi jezik,
- povzemanje oz. obnova govornega ali pisnega besedila iz prvega jezika v drugi/tuji jezik,
- povzemanje oz. obnova in/ali pojasnjevanje govornega ali pisnega besedila iz drugega/tujega jezika v drugem/tujem jeziku,
- razlaga konteksta (okoliščin) besedila,
- prevod (višja raven).

Dijaki pri sporazumevanju prevzemajo različne sporazumevalne položaje. Kot sporočevalci ali posredniki (mediatorji) upoštevajo:

- sporazumevalni kontekst (ali okoliščino),
- naslovnika,
- prenosnik sporočanja,
- sporočilni namen,
- temo,
- stopnjo obvladovanja ciljnega jezika,
- stopnjo poznavanja kulturnih posebnosti pri sporočanju v tem jeziku.

3.1.4 Razvijanje jezikovne zmožnosti

Jezikovna zmožnost je pomembna sestavina sporazumevalne zmožnosti: je obvladanje danega besednega jezika in zmožnost tvorjenja besedil. Dijaki med učnim procesom postopno usvajajo osnovne sporazumevalne vzorce in jezikovne strukture, ki jih utrjujejo v neposredni sporazumevalni rabi.

Pri pouku dijaki uporabljajo knjižno različico splošnopogovornega jezika. Besedišče je povezano z njihovim življenjem in interesi (prijatelji, vzorniki, konjički, šport, glasba, film, šolska problematika itd.). Pridobivajo ga iz šolskih gradiv, v neposrednem življenjskem okolju pa ga širijo in bogatijo s pomočjo medijev (televizija, radio, tisk, internet) ali v neposrednih stikih, kot so kulturne izmenjave.

Jezikovno zmožnost opredeljuje spodnja razpredelnica:

Zmožnost	Poslušalec/bralac	Govorec/pisec
Poimenovalna/slovarska zmožnost	razume posamezne besede in besedne zveze	poimenuje bitja, stvari, njihove lastnosti, dejanja
Upovedovalna/slovnična zmožnost	razume razmerja v povedi in v zvezah povedi	s tvorjenjem povedi izraža ta razmerja
Pravorečna/pravopisna zmožnost	obvladuje prvine in pravila izreke/pisanja	ustrezno izgovarja in naglašuje in upošteva pravopisna pravila
Pragmatična/slogovna zmožnost	upošteva okoliščine (kontekst, register) pri sprejemanju besedila	upošteva okoliščine (kontekst, register) pri tvorjenju besedila
Metajezikovna zmožnost	Je teoretično znanje o jeziku in pri pouku tujega/druega jezika te zmožnosti posebej ne razvijamo.	

3.1.5 Razvijanje medkulturne zmožnosti

V zadnjem obdobju je pri pouku drugih in tujih jezikov na pomenu izjemno pridobilo razvijanje medkulturne zavesti in zmožnosti medkulturnega sporazumevanja. Jezik in kultura sta neločljivo povezana, učenje drugega/tujega jezika je tako tudi sredstvo za razvijanje medkulturne komunikacije, ki postaja ključni dejavnik (spo)razumevanja med različnimi narodi. Le tisti posameznik, ki bo poleg jezikovnih zmožnosti razvil tudi medkulturno zmožnost, bo sposoben ustvariti trdne vezi uspešnega (so)delovanja v večkulturni stvarnosti.

Medkulturno zmožnost razvijamo v okviru različnih sestavin učnega procesa, npr. pri:

- obravnavi umetnostnih besedil (3.1.6), z razvijanjem literarne zmožnosti
- dejavnostih, ki temeljijo na izvornih gradivih (vozni red, načrt mesta, vstopnica za kino) in neumetnostnih besedilih (besedila popevk, časopisni članki, vremenska napoved itd.),
- obravnavi kulturnih, zemljepisnih, zgodovinskih značilnosti in posebnosti države, v kateri se jezik govori (npr.: anekdote),
- obravnava aktualnih dogodkov, ki učence zanimajo,
- šolskih in občolskih dejavnosti kot so: kulturni dan, projektni teden, ogled filmske/gledališke predstave,
- kulturni izmenjavi med šolami itd.

Pri opredeljevanju ciljev razvijanja medkulturne zmožnosti se učitelj ne omejuje zgolj na raven poznavanja in razumevanja nekaterih vidikov kulture tujega naroda, temveč sledi tudi višjim ciljem. Medkulturno zmožnost razvija na različnih ravneh, kot so:

- **raven spoznavanja:** zavedanje tuje kulture in pripravljenost za njeno spoznavanje, razvijanje občutljivosti za različnost jezikov in kultur, opazovanje vidnih značilnosti in manj vidnih razsežnosti tuje kulture,
- **raven poznavanja in razumevanja:** zavedanje lastne in tuje kulture, prepoznavanje podobnosti in različnosti, razvijanje strpnosti do drugačnega in drugega, preseganje stereotipov, razvijanje zmožnosti empatije,
- **raven delovanja:** upoštevanje razlik pri sporazumevanju v različnih kulturah in obvladovanje strategij pri soočanju s tujo kulturo, izražanje stališč in vrednot do lastne in tuje kulture, razvijanje zmožnosti posredovanja vrednot lastne kulture tujcem (npr. pri vključevanju pripadnikov tuje kulture v lastno okolje), razumevanje in interpretiranje tuje kulture, zmožnost pogajanja, predvidevanja in reševanja morebitnih nesporazumov pri medkulturnem sporazumevanju.

3.1.6 Razvijanje literarne zmožnosti

Delo z umetnostnim besedilom pri tujem oz. drugem jeziku spodbuja razvijanje literarne zmožnosti, obenem pa tudi sporazumevalne zmožnosti v tem jeziku, ostalih stičnih zmožnosti ter medkulturnih vrednot. Z obravnavo izbranih umetnostnih del dijaki spoznavajo kulturno raznolikost Evrope ter razvijajo pozitiven odnos do lastne in tuje kulture.

Dijaki postopno razvijajo zmožnost sprejemanja, dojetanja in interpretiranja umetnostnega besedila ter sposobnost kritičnega razmišljanja, pri tem zmorejo:

- opredeliti povezave znotraj besedila, in z drugimi besedili
- opredeliti besedilni svet, ki ga besedilo ustvarja (avtoreferenčnost),
- opredeliti povezave besedila z lastno življenjsko izkušnjo in izkušnjo sveta,,
- vrednotiti besedilo z njegovo kulturno, družbeno, zgodovinsko in drugo pogojenostjo.

Pri izboru umetnostnih besedil upoštevamo kriterije:

- ustreznost (besedilo je primerno razvojni stopnji in znanju jezika),
- aktualnost (besedilo obravnava aktualno temo),
- zanimivost (je blizu dijakovemu interesu),
- avtentičnost (izvirno umetnostno besedilo)
- celostnost (zaključeno/celotno besedilo, ki je iztočnica za različne poustvarjalne dejavnosti)

3.1.6.1 Zmožnost sprejemanja umetnostnega besedila

Z različnimi metodami (opazovanje, razvrščanje, urejanje, povezovanje, določanje, pojasnjevanje, povzemanje, sklepanje, primerjanje, vrednotenje) dijaki razčlenjujejo literarne prvine umetnostnega besedila. Pri tem se navezujejo na **znanje, ki so ga pridobili pri slovenščini kot prvem jeziku**.

Dijaki pri branju/poslušanju književnega besedila:

- izluščijo temo, prepoznajo značaj junakov, odnos pisca do naslovnika, stališča različnih oseb, ki nastopajo v besedilu,
- ločijo vrste pripovedovalcev in njihovo vlogo v dogajalni zgradbi,
- izrazijo osrednjo misel besedila,
- razložijo prenesene pomene besed,
- presodijo namen, sporočilo umetnostnega besedila in njegov vpliv,
- razberejo slogovno zaznamovanost

3.1.6.2 Odziv na umetnostno besedilo

Na začetni stopnji učenja se dijaki odzivajo predvsem z uporabo prvega jezika.

Glede na doseženo raven znanja pri italijanščini dijaki:

- oblikujejo vprašanja/odgovore o obravnavanem umetnostnem besedilu,
- urejajo/povezujejo posamezne dele besedila (dialoga, zgodbe, slike z besedilom),
- dopolnjujejo manjkajoče dele besedila (tudi nebesedno),
- besedilo razdelijo na vsebinsko smiselne sklope, ki jih tudi povzemajo,
- jezikovno/nejezikovno izražajo temo oz. vsebino obravnavanega besedila,
- besedilo ustvarjalno preoblikujejo: ga dramatizirajo, spreminjajo dogajalni čas, prostor, značaj junakov, zaključek zgodbe,
- ob danih ključnih besedah (predloga, navodila) oblikujejo novo besedilo,
- literarne junake opišejo na podlagi njihovih dejanj,
- opredelijo razmerja in odnose med posameznimi literarnimi junaki,
- ločijo izpovedovanje in pripovedovanje,
- podoživljajo umetnostno besedilo in pri tem izražajo svoja občutja,
- primerjajo temo besedila z lastno življenjsko izkušnjo,
- posredujejo svoja mnenja in stališča ter jih primerjajo z avtorjevimi (višja raven),

- primerjajo različna besedila med seboj (primerjava originala s prevodom ali primerjava italijanskega besedila s slovenskim)
- na podlagi lastnih izkušenj in znanja, ki so ga pridobili pri spoznavanju slovenskih književnih del, vrednotijo družbene, zgodovinske, moralno-etične in estetske prvine obravnavanega umetnostnega besedila (višja raven).

3.1.7 Priporočene učne teme

Učne teme, v okviru katerih dijaki razvijajo sporazumevalno zmožnost v italijanščini in druge zmožnosti (kompetence), so:

Jaz	<i>[predstavitev sebe, videza, značaja, svojih interesov in konjičkov]</i>
Moj dom	<i>[prostor, družina, dejavnosti, odnosi]</i>
Moja šola	<i>[šola, dejavnosti, načrti, poklici]</i>
Moj svet	<i>[prijatelji, vzorniki, zabava, problemi, odnosi]</i>
Moje okolje	<i>[ulica, vas, mesto, prebivalci, dejavnosti/storitve, živali, rastline, naravni pojavi]</i>
Moja država in sosedska država (v zadnjem triletju)	<i>[prebivalci in jeziki; moji sosede; geografske, zgodovinske, kulturne, etnografske značilnosti]</i>

Teme, s katerimi razvijamo medkulturno zavedanje in medkulturno komunikacijo pri pouku tujega/druega jezika in s pomočjo katerih primerjamo stvarnost v različnih kulturnih okoljih, so:

Mladostnikov vsakdan	<i>[hrana, pijača, praznovanja, šola, delo in prosti čas]</i>
Mladi v družbi	<i>[druženje, življenje v mestu in na deželi, okolja, kultura]</i>
Družbeni dogovori (konvencije)	<i>[pozdravljanje, naslavljanje, obnašanje ob določenih priložnostih, navade in običaji]</i>
Družbene vrednote	<i>[medosebni odnosi, družina, kulturna dediščina, primerjava vrednot lastnega naroda s tujim]</i>

3.1.8 Operativno-procesni cilji

V tem razdelku posredujemo zapis operativnih ciljev glede na stopnjo dosežene sporazumevalne zmožnosti, ki jih opredeljujejo različni moduli. Podrobnejši opis teh modulov uvaja poglavje pričakovanih učnih dosežkov (4. poglavje).

3.1.8.1 Italijanščina kot tuji jezik

Modul do 70 ur

Dijaki razvijajo sporazumevalno zmožnost v italijanščini na ravni A1 ("raven preživetja"), pri tem:

- razberejo vsebino zelo preprostega besedila, kot je: predmetnik, urnik, obrazec z osebnimi podatki (vizitka), zemljevid mesta itd.,
- predstavijo sebe in druge (ime, priimek, nacionalno pripadnost, starost, svoj (e)naslov, ime šole, interesne dejavnosti itd.) in poizvedujejo po teh podatkih,
- uporabljajo preproste vljudnostne fraze pri pozdravljanju/odzdravljanju, izražanju osnovnih potreb (žeja, lakota), zahvaljevanju, poslavljanju, opravičevanju, izražanju želje in pripravljenosti za pomoč,
- tvorijo kratko govorjeno besedilo, s pomočjo katerega na zelo preprost način opišejo sebe, svojo družino, prijatelje, kraj bivanja, pristočasne dejavnosti ipd.

Ob razvijanju osnovne sporazumevalne zmožnosti v italijanščini dijaki razvijajo medkulturno zavedanje in zmožnost medkulturne komunikacije, tako da spoznavajo vedenjske vzorce (običaji, navade), ki so v veljavi v italijanski kulturni tradiciji, odkrivajo kulturne posebnosti Italije in jih primerjajo z lastno kulturo. Uvajanje vsebin medkulturne vzgoje poteka pretežno v materinščini.

Modul 140 ur

Pri tem modulu učitelj daje poudarek razvijanju zmožnosti govorjenja in osnovnega govornega sporazumevanja. Dijaki:

- razumljivo izgovarjajo posamezne besede in povedi,
- razberejo temeljno sporočilo preprostega besedila o pogostih vsakdanjih temah,
- sledijo navodilom, ki uravnavajo učni proces,
- se vključujejo v preprost razgovor o pogostih vsakdanjih temah (predstavijo sebe in druge, svojo šolo in kraj), pri tem uporabljajo osnovne vljudnostne vzorce,

- tvorijo kratko besedilo s pomočjo predloge ((e-)sporočilo, vabilo, pozdrave s počitnic itd.),
- pri ugotavljanju pomena neznanih izrazov uporabljajo (elektronski) slovar,
- spoznavajo stvarnost izven svojega izkustvenega območja in razvijajo občutljivost za drugačnost jezikov in kultur,
- ob spoznavanju značilnih vedenjskih vzorcih italijanskih govorcev razvijajo zmožnost medkulturnega sporazumevanja.

Modul 210 ur

Dijaki:

- razumljivo izgovarjajo in primerno naglašujejo besede in povedi,
- razberejo temeljno vsebino preprostega besedila o pogostih vsakdanjih temah,
- tvorijo preprosto besedilo s pomočjo predloge (kratko osebno pismo, popotni načrt itd.),
- sodelujejo v preprostem razgovoru o vsakdanji temi, na spodbude sogovorca se odzivajo predvsem s kratkimi odgovori na vprašanja,
- o pomenu neznanih besed sklepajo na podlagi sobesedila in/ali uporabljajo (elektronski) slovar,
- s pomočjo učiteljevih navodil poiščejo želene podatke na svetovnem spletu in uporabljajo (elektronska) gradiva,
- spoznavajo nekatere kulturne posebnosti tuje države v zvezi s vsakdanjimi življenjskimi opravili (prehranjevanje, praznovanja, delovni čas, počitnice), s čimer razvijajo medkulturno zavedanje in zmožnost medkulturnega sporazumevanja.

Modul 280 ur

Dijaki:

- razberejo temeljno vsebino preprostega besedila o vsakdanji temi in jo povzemajo s pomočjo kratkih odgovorov na vprašanja,
- tvorijo preprosto besedilo, v katerem opišejo osebe, predmete, pojave, dejanja iz neposrednega okolja, pri čemer navajajo tudi posamezne podrobnosti (lastnosti, število, kraj, položaj itd.),
- se vključujejo v preprost razgovor o vsakdanjih temah, poizvedujejo, pridobivajo podatke in jih posredujejo drugim,

- govorno predstavijo vsebine v okviru obravnavanih tem, pri tem uporabljajo različne pripomočke, kot so: plakat, elektronske prosojnice itd.,
- primerjajo navade in običaje lastne kulture z drugimi, s čimer osmišljajo lastno kulturno identiteto ter razvijajo medkulturno zavedanje in zmožnost medkulturnega sporazumevanja.

Modul 350 ur

Dijaki:

- upoštevajo osnovne pravorečne posebnosti italijanščine (izgovarjava, naglaševanje, stavčna intonacija),
- sodelujejo v razgovoru o znani temi, poizvedujejo, pridobivajo podatke in/ali jih posredujejo drugim,
- razberejo globalno sporočilo besedila o znani temi in poiščejo določene podatke,
- razberejo ključno misel besedila ali ključne besede in jih smiselno urejajo v sheme ali miselne vzorce,
- vsebino besedila povzemajo na preprost način s svojimi besedami,
- tvorijo krajše besedilo, s pomočjo katerega opisujejo, povzemajo vsebino besedila, načrtujejo, posredujejo svoje izkušnje, načrte in na preprost način izražajo svoje vtise in občutja; pri tvorjenju pisnega besedila primerno razvijajo temo, pri sodelovanju v razgovoru pa še potrebujejo čas za premislek npr. pri izbiri določenega izraza,
- pri pisanju upoštevajo osnovne pravopisne posebnosti italijanščine (podvojene črke, opuščaj, naglas),
- spoznavajo in upoštevajo družbene dogovore pri družabnih in službenih stikih (naslavljanje, sprejem stranke ali gosta, vljudnostni vzorci),
- sledijo najbolj pogostim navodilom, ki jih srečujemo v tujem okolju,
- uporabljajo spletne strani v italijanščini za pridobivanje in/ali posredovanje podatkov,
- uzaveščajo kulturne razlike v odnosih med ljudmi (vrednote, strpnost, družina, spolno, rasno in versko razlikovanje) in s tem spoznavajo pojem kulturne zaznamovanosti ter razvijajo odprtost do drugih kultur in pripravljenost na medkulturni dialog.

Modul 420 ur

Dijaki:

- razberejo globalno sporočilo besedila o znani temi in poiščejo določene podatke, obvladajo različne tehnike branja (globalno, selektivno),
- dogajanje smiselno povezujejo z avtorjevim/govorčevim namenom in oblikujejo lastno razlago vsebine, jo interpretirajo in o njej kritično presojujejo,
- v besedilu predvidijo potek dogajanja, svoje trditve utemeljujejo in lastno mnenje ponazarjajo s primeri,
- sodelujejo v razgovoru o znani temi, poizvedujejo, pridobivajo podatke in/ali jih posredujejo drugim,
- tvorijo besedilo, s pomočjo katerega opisujejo, povzemajo vsebino besedila, načrtujejo, posredujejo svoje izkušnje, načrte, izražajo svoje vtise, občutja, strinjanje ali nestrinjanje,
- samostojno predstavijo rezultate projektov (predstavitev kulturnih znamenitosti in kulturnih dejavnosti lastne države, znanih osebnosti na kulturnem, znanstvenem in tehniškem področju) tudi s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije,
- upoštevajo pravopisna in pravorečna pravila,
- upoštevajo najbolj pogosta navodila, s katerimi se srečujejo v (tujejezičnem) okolju,
- primerjajo kulturne in civilizacijske posebnosti lastnega naroda s posebnostmi italijanske kulture (umetnost, književnost, zgodovina) in civilizacije (prebivalstvo, tradicija, humor, tabu teme, standard), s čimer razvijajo strpnost in odprtost za medkulturni dialog.

3.1.8.2 Italijanščina kot drugi jezik na narodno mešanem območju Slovenske Istre

Modul 280 ur

Dijaki:

- upoštevajo pravorečne posebnosti italijanščine (izgovorjava, naglaševanje, stavčna intonacija),
- se vključujejo v razgovor o znani temi, poizvedujejo, pridobivajo podatke, jih posredujejo drugim in ob tem izražajo svoja stališča,
- ustrezno sodelujejo v razgovoru, razberejo namen in razpoloženje sogovorcev ter predvidijo njihov odziv,

- razberejo globalno sporočilo umetnostnega in neumetnostnega besedila in poiščejo določene podatke, obvladajo različne tehnike branja (globalno, selektivno),
- smiselno povezujejo dogajanja z avtorjevim/govorčevim namenom in oblikuje lastno razlago vsebine, jo interpretirajo in o njej kritično presojujejo,
- ustvarjalno tvorijo besedilo, s pomočjo katerega opisujejo, povzemajo vsebino, načrtujejo, posredujejo svoje izkušnje, načrte in izražajo svoje vtise, občutja, in stališča,
- pri tvorjenju besedil ustrezno razvijajo temo, uporabljajo raznovrstno in ustrezno besedišče, upoštevajo značilnosti besedilne vrste,
- pri pisanju upoštevajo večino pravopisnih posebnosti italijanščine,
- razumejo navodila, s katerimi se srečujejo v (tujejezičnem) okolju,
- ustrezno uporabljajo vire (svetovni splet, enojezični slovar),
- primerjajo obe kulturi in kulturni dediščini (geografske, kulturnozgodovinske posebnosti), ugotavljajo prepletanje kultur v materialni in nematerialni obliki in oblikujejo pozitiven odnos do dvojezičnosti (oz. večjezičnosti) ter medkulturnega dialoga.

Modul 350 ur

Dijaki:

- ustrezno izgovarjajo pravorečne posebnosti italijanščine, upoštevajo stavčno intonacijo, pri čemer se približujejo govornim značilnostim rojenega govorca,
- tvorijo govorno besedilo, s pomočjo katerega opisujejo, povzemajo vsebino, načrtujejo, posredujejo svoje izkušnje, načrte ter izražajo svoje vtise, občutja in stališča,
- se vključujejo v pogovor na temo s svojega interesnega področja, pri čemer izražajo in utemeljujejo svoja stališča, se ustrezno odzivajo v nepredvidljivih situacijah neformalnega razgovora,
- ustrezno sodelujejo v razgovoru in se vanj vključujejo tudi na lastno pobudo,
- razberejo globalno sporočilo umetnostnega in neumetnostnega besedila o znani temi in poiščejo določene podatke, obvladajo različne tehnike branja (globalno, selektivno),
- smiselno povezujejo dogajanje z avtorjevim/govorčevim namenom in oblikujejo lastno razlago vsebine, jo interpretirajo in o njej kritično presojujejo,
- prepoznavajo idiomatske izraze, vzročno-posledična razmerja v besedilu in posredno izražena stališča ter zaznavajo slogovno zaznamovanost besedil,

- razumevanje besedila dokazujejo s povzemanjem vsebine ter s citiranjem avtorjevih/govorčevih besed,
- ustvarjalno tvorijo besedilo skladno z načeli besedilnosti, predstavijo svoja stališča, načrte, opišejo svoje razpoloženje; ob umetnostnem besedilu izražajo svoje notranje doživljanje, občutja,
- pri sporočanju ustrezno razvijajo temo, primerno posredujejo svoja stališča, z ustreznimi strategijami predvidijo načine sporazumevanja (utemeljevanje, prehajanje s teme na temo),
- prevajajo preprosta besedila iz italijanščine/slovenščine v slovenščino/italijanščino,
- pri pisanju upoštevajo pravopisne posebnosti italijanščine,
- razumejo navodila, ki usmerjajo osebno in družbeno ravnanje v tujejezičnem okolju,
- uporabljajo raznovrstne medije in sodobno tehnologijo za projektno raziskovanje v italijanščini, za komunikacijo in kritično vrednotenje informacij, kakor tudi za predstavitev vsebin na določeno temo (npr.: kulturne znamenitosti lastne države, znane osebnosti slovenske in italijanske narodnosti na kulturnem, znanstvenem in tehniškem področju),
- primerjajo obe kulturi, kulturni dediščini in vrednote, s čimer osmišljajo lastno kulturno identiteto, oblikujejo pozitiven odnos do dvojezičnosti oz. večjezičnosti, razvijajo odprtost, strpnost in zmožnost medkulturnega sporazumevanja.

3.2 POSEBNA ZNANJA

Posebna znanja predstavljajo 30 % programa in so namenjena dodatnim znanjem ali poglobljanju splošnih, sporazumevalnih znanj in posameznih kompetenc tako, da lahko učenci dosežejo zgornjo raven, ki jo opredeljuje posamezni modul. To so učne vsebine, ki jih učitelj uvaja na lastno pobudo ali na željo učencev s pomočjo inovativnih pristopov (projektno delo, povezovanje z učitelji drugih predmetov) v okviru letnega delovnega načrta šole (npr.: obravnava aktualnih dogodkov, priprava na različne medkulturne izmenjave, ekskurzija, kulturna prireditve, raziskovalni tabor, naravoslovni dan, medpredmetne povezave itd.).

4 PRIČAKOVANI UČNI DOSEŽKI

V spodnji razpredelnici, kjer so opisane pričakovane ravni znanja, ki so izhodišča za empirično preverjanje znanja učencev oz. dijakov v obdobju uvajanja in spremljanja posodobljenih učnih načrtov, posredujemo pričakovane ravni znanj, povzete po Skupnem evropskem jezikovnem okviru - SEJO (CEFR, Svet Evrope) in po: Skela J. in dr.: Evropski jezikovni listovnik za osnovnošolce v starosti od 11 do 15 let, Ljubljana, založba Tangram, 2006.

		A1 – Breakthrough/ Vstopna raven	A2 – Waystage/ Vmesna raven	B1 –Threshold/Raven sporazumevalnega praga	B2 – Vantage/ Višja raven	C1 – Effectiveness/ Raven učinkovitosti	C2 – Mastery/ Raven mojstrstva
RAZUMEVANJE	Slušno razumevanje	Pri počasnem in razločnem govoru dijak razume posamezne pogosto rabljene besede in najosnovnejše besedne zveze, ki se nanašajo nanj, na njegovo družino in neposredno življenjsko okolje.	Dijak razume besedne zveze in pogosto besedišče, ki se nanaša na najbolj temeljne reči (npr.: osebni in družinski podatki, nakupovanje, neposredno življenjsko okolje, šola, zaposlitev). Sposoben je razbrati glavno misel kratkih, jasno oblikovanih sporočil in obvestil.	Dijak razume globalno sporočilo govornega besedila, ki se nanaša na njegovo življenje v šoli in v prostem času. Če je govor razmeroma počasen in razločen, razume tudi glavne misli radijskih in televizijskih oddaj, ki se ukvarjajo s sodobnimi problemi in temami, ki zanimajo mladostnike.	Dijak razume daljši govor in predavanja, sposoben je slediti celo bolj zahtevnim pogovorom, pod pogojem, da je tema dovolj splošna. Razume večino televizijskih poročil in oddaj o aktualnih zadevah. Razume večino filmov v splošnopogovornem jeziku.	Dijak razume daljši govor, četudi ni natančno razčlenjen in razmerja niso jasno izražena, temveč so samo nakazana. Brez posebnega napora razume televizijske oddaje in filme.	Dijak nima težav pri razumevanju jezika, govornega v živo ali posredovanega preko medijev, četudi je tempo govorenja hiter. Potrebuje zgolj nekaj časa, da se privadi na različice standardnega jezika.

Bralno razumevanje	Dijak razume posamezna pogosto rabljena poimenovanja, besede in preproste povedi, npr.: na obvestilih, plakatih in v katalogih.	Dijak je sposoben brati zelo kratka, preprosta, vsakdanja besedila, kot so reklame, prospekti, jedilniki in urniki. V njih zna poiskati natančno določen, predvidljiv podatek. Razume kratka in preprosta osebna pisma.	Dijak razume besedila, katerih jezik je pretežno vsakdanji ali povezan z življenjem mladostnika. Razume opise dogodkov, občutij in želja.	Dijak bere in razume članke in poročila, v katerih pisci zastopajo določena stališča ali poglede. Razume krajša literarna besedila.	Dijak razume dolga zahtevna besedila z veliko podatki, pa tudi literarna besedila ter zaznava slogovno različnost. Razume strokovne članke in daljša tehnična navodila, posebno če se nanašajo na njegovo strokovno področje.	Z lahkoto bere vse vrste zapisanih besedil, tudi ko gre za abstraktna, po jeziku in zgradbi zahtevna besedila, npr.: priročniki, strokovni članki in literarna dela.
GOVORJENJE Govorno sporazumevanje	Zna se preprosto pogovarjati, če je sogovornik pripravljen svoje izjave ponoviti počasneje ali jih pojasniti, in če mu je pripravljen pomagati pri izražanju misli. Zna spraševati in odgovarjati na preprosta vprašanja, ki se nanašajo na trenutne potrebe ali splošne teme.	Sposoben se je sporazumevati v preprostih situacijah, kadar gre za neposredno izmenjavo informacij o splošnih vsakodnevnih stvareh. Znajde se v krajših družabnih pogovorih, čeprav ne razume dovolj, da bi se lahko samostojno pogovarjal.	Znajde se v večini situacij, ki se pogosto pojavljajo na potovanju po deželi, kjer se ta jezik govori. Sposoben se je, tudi nepripravljen, vključiti v pogovor, povezan s splošnimi temami, temami, ki ga osebno zanimajo ali takimi, ki se nanašajo na vsakdanje življenje (npr.: družina, hobiji, poklic, potovanja in aktualni dogodki).	Sposoben se je precej tekoče in spontano izražati v tujem jeziku. Lahko se vključi v razprave o splošnih temah in z utemeljitvami zagovarja svoje stališče.	Sposoben se je tekoče in naravno izražati, ne da bi pri tem preveč očitno iskal primerne izraze. Jezik uporablja učinkovito in prilagodljivo, tako v družabne kot tudi poklicne ali učne namene. Zna natančno izražati svoje misli in poglede ter svoj prispevek spretno povezovati s prispevki drugih.	Z lahkoto sodeluje v vsakem pogovoru in razpravi. Dobro pozna pogovorni jezik in stalne besedne zveze. Govori tekoče in zna natančno izraziti tudi pomenske odtenke. Če pri sporazumevanju naleti na težavo, jo zna spretno zaobiti in besedilo preoblikovati tako, da sogovornik tega niti ne opazi.

		A1 – Breakthrough/ Vstopna raven	A2 – Waystage/ Vmesna raven	B1 –Threshold/Raven sporazumevalnega praga	B2 – Vantage/ Višja raven	C1 – Effectiveness/ Raven učinkovitosti	C2 – Mastery/ Raven mojstrstva
GOVORJENJE	Govorno sporočanje	Dijak zna uporabljati preproste besedne zveze in povedi, s katerimi lahko opiše kje živi in ljudi, ki jih pozna.	Uporabiti zna vrsto besednih zvez in povedi, s katerimi lahko na preprost način opiše in predstavi svojo družino in druge ljudi, življenjske pogoje in šolo.	Tvoriti zna preproste povedi iz besednih zvez, s katerimi lahko opiše svoje izkušnje in dogodke, sanje, želje in ambicije. Na kratko zna razložiti svoje poglede in načrte. Zmore pripovedovati zgodbo ali obnoviti vsebino knjige oziroma filma in opisati svoje vtise.	Jasno in natančno zna opisati mnogo stvari s področij, ki ga zanimajo. Razložiti zna svoj pogled na določen problem in podati prednosti in pomanjkljivosti različnih možnosti.	Dijak zmore jasno in natančno opisati zahtevne vsebine, pri tem smiselno povezati tematske točke, razviti in poudariti posamezne vidike ter napraviti ustrezen zaključek.	Dijak je zmožen jasno in tekoče podajati tudi daljše opise ali razlage. Govoru zna dati logično obliko, ki poslušalca opozarja na poudarke. Slog govorenja zna prilagoditi situaciji in poslušalcem.
	PISANJE	Pisno sporočanje	Pisati zna kratka, preprosta sporočila npr.: počitniški pozdrav. Izpolnjevati zna obrazce, ki zahtevajo osebne podatke, npr. vnesti ime, državljanstvo in naslov.	Sestavljati zna kratka, preprosta obvestila in sporočila, ki se nanašajo na trenutne potrebe. Pisati zna zelo preprosta osebna pisma, se komu za kaj zahvaliti.	Pisati zna preprosta, povezana besedila v zvezi s splošnimi temami ali temami s področja osebnega zanimanja. Pisati zna osebna pisma in v njih opisati izkušnje in vtise.	Pisati zna jasna in natančna besedila v zvezi s številnimi temami in vprašanji, ki ga zanimajo, eseje ali poročila, v katerih mora podati informacije ali zagovarjati oziroma zavračati določena stališča. Pisati zna pisma, v katerih mora poudariti pomen določenih dogodkov in izkušenj.	Dijak je zmožen tvoriti jasna, slogovno ustrezna besedila in obširneje izraziti svoja stališča. V pismih, esejih ali poročilih zna natančno razložiti zahtevne vsebine in pri tem primerno poudariti tista dejstva, ki se mu zdijo najpomembnejša. Oblikovati zna različne vrste besedil v prepričljivem in osebnem slogu, primernem za bralca, ki mu je tako besedilo namenjeno.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Posamezni učni predmeti in področja morajo iskati svoj smisel v povezanosti z drugimi, v dopolnjevanju in prepletanju ciljev ter učnih vsebin in v uporabi pridobljenega znanja v različnih življenjskih situacijah. Nepotrebno drobljenje podatkov med posamezne predmete skoraj vedno povzroči kopičenje informacij, ki jih dijaki niso vedno sposobni povezati v razumljivo celoto in dati številnim informacijam uporabne vrednosti. Zato šolska prenova poudarja kot eno pomembnih kakovostnih prvin pouka tudi medpredmetne povezave.

5.1 POVEZOVANJE Z DRUGIMI PREDMETI

V medpredmetnih povezavah morajo biti jasno prepoznavni cilji posameznih predmetov. Učitelj poskuša določeno vsebino ali problem podati ali obravnavati čim bolj celostno - isti problem poskuša osvetliti z različnih vidikov. Povezave uporabljamo takrat, ko je to smiselno in pri tem čimbolj spodbujamo ustvarjalnost dijakov. Kurikul za gimnazije zato opredeljuje *medpredmetne teme*, pri katerih se učitelji drugih/tujih jezikov povezujejo z učitelji drugih predmetov. Jezik je namreč sredstvo za sporazumevanje, usvajanje, povezovanje in poglobljanje novih, tudi nejezikovnih učnih vsebin. Pri pouku tujega oz. drugega jezika se te povezave udeležujejo na vsebinski ravni (uvajanje različnih vrst besedil, pridobivanje novega besedišča) in na ravni razvijanja sporazumevalne zmožnosti v italijanščini preko sprejemanja in tvorjenja besedil ter mediacije in na ravni izražanja lastnega odnosa do določene teme ali problema. Pri uresničevanju skupnih ciljev nastajajo konkretni učni izdelki, kot so: plakat, seminarska ali raziskovalna naloga, popotniški dnevnik, video posnetek, e-sporočilo itd. Tuji/drugi jezik se lahko povezuje z vsemi predmeti in daje podporo pri uresničevanju skupnih ciljev (npr.: pri raziskovalni nalogi iz biologije dijaki uporabijo vire v italijanščini, berejo književna dela v originalnem jeziku itd.).

Medpredmetne teme	Pouk tujega/drugega jezika	
	<i>vsebinska raven</i> <i>(besedila v tujem jeziku)</i>	<i>raven zmožnosti/kompetence</i>
Knjižnična informacijska znanja	delo s tujimi viri	razvijanje motivacije za branje
Okoljska vzgoja	delo s strokovnimi besedili	razvijanje pozitivnega odnosa do naravne dediščine
Vzgoja za zdravje in varnost	sprejemanje/posredovanje navodil	uzaveščanje zdravega načina

	za uporabo zdravil in drugih sredstev	življenja
Poklicno usmerjanje	spoznavanje in opis poklicev	razvijanje osnov poslovne komunikacije
Vzgoja potrošnika	obveščevalna besedila (reklamni oglas), navodila za uporabo in opis izdelkov/storitev	razvijanja vrednot v potrošniški družbi
Prometna vzgoja	upoštevanje navodil in prepovedi (uporaba javnih prevoznih sredstev)	razvijanje osebne odgovornosti
Državlјanska kultura/etika	dokument o človekovih pravicah	zavedanje dolžnosti in pravic, posredovanje vrednot lastne kulture drugim
Vzgoja za medije	delo z mediji (sprejemanje besedil v tujem jeziku in dijakov odziv)	vzgoja za avtonomnega, družbeno odgovornega in dejavnega državlјana

5.2 POVEZOVANJE ZNOTRAJ POUKA TUJEGA OZ. DRUGEGA JEZIKA

Pouk italijanščine kot drugega jezika nadgrajuje in utrjuje znanje, ki so ga dijaki pridobili pri pouku slovenskega jezika kot prvega jezika (večine) učencev. Iz prvega jezika se na učenje drugih/tujih jezikov prenašajo učne strategije, posamezne prvine glasoslovja, oblikoslovja, skladnje in besedoslovja, slogovna izraznost in poznavanje načel besedilnosti ter bralne strategije.

Pouk italijanščine se povezuje tudi s poukom tujih jezikov. Poznavanje več jezikov omogoča prenos znanja iz jezika ali jezikov, ki jih so jih dijaki že usvojili vsaj do določene mere, in spodbuja učenje novega jezika (pozitivni transfer).

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Sodobni pouk drugih in tujih jezikov temelji na načelih **komunikacijskega pristopa** in **humanistično-afektivnih pristopov** k učenju in poučevanju jezikov.

Komunikacijski pristop opredeljujejo naslednja izhodišča:

- Znanje tujega jezika omogoča in spodbuja **medosebno komunikacijo**.

- Ta je učinkovita, če je govorec **samostojen tako pri izbiri vsebine kot jezikovnih sredstev**.
- Pogoji za uspešno učenje/poučevanje tujega jezika je (notranja) **motivacija** za učenje jezika, ki izhaja iz za dijake uporabnih, aktualnih, zanimivih vsebin.
- Pouk tujega jezika naj zato temelji na ustrezni **učni vsebini**⁹, ki osmišlja pouk in omogoča prenos usvojenega znanja v stvarne življenjske sporazumevalne situacije.

Pri komunikacijskem pristopu je pouk **osredinjen na učni proces**, pri čemer je treba upoštevati dijakovo predznanje, njegovo osebnost, interese, nagnjenja, vrednote in učni stil. Udeleženca učnega procesa sta učitelj in dijak in oba enakovredno pripomoreta k sproščnemu komuniciranju. Učitelj spodbuja vključevanje dijakov v učni proces, jim pomaga pri težavah v zvezi z usvajanjem tujega/drugega jezika. Dijak pa dejavno in v čim večji meri samostojno sodeluje v tem procesu. S tem nastajajo možnosti za medsebojno sodelovanje in uspešno usvajanje jezika.

Pomembno je, da učitelj:

- oblikuje **etapne cilje** za lažje in učinkovitejše ugotavljanje napredka dijakov,
- z različnimi dejavnostmi pri pouku tujega jezika (projektno delo, skupinsko delo itd.) spodbuja razvijanje zmožnosti in **sodelovanja** (timsko delo),
- z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) in različnih metod oz. oblik dela (individualno, v parih, skupinah, projektno delo) dijake seznanja z različnimi **učnimi strategijami**; ti nato oblikujejo lastne učne strategije glede na učni stil, sposobnost(i), interes in izkušnje,
- spodbuja dijake k **samoinicativnosti, inovativnosti in razreševanju problemov** v svojem okolju; z razvijanjem teh zmožnosti gradi zavest o odgovornosti,
- pozna **razvoj kognitivnih procesov** in upošteva napore, ki jih mora dijak vložiti, da oblikuje sporočilo v tujem jeziku; pri tem si učitelj ne zastavlja previsokih ciljev, kajti če pokaže zmernost ob doseženih rezultatih, dopušča tudi dijakove napake in jih sprejme kot sestavni del procesa pri usvajanju jezika; proces usvajanja tujega oz. drugega jezika je dolgotrajen, še zlasti, če dijak nima veliko priložnosti za njegovo uporabo,
- izvaja dejavnosti, ki spodbujajo pri dijaku **željo po pogovoru s sovrstniki**, in ponujajo veliko iztočnic za izmenjavo informacij, za izražanje stališč, interesov in solidarnosti.

⁹ Content-Based Language Learning: Sočasno doseganje jezikovnih in predmetnih oz. vsebinskih ciljev

Ker je jezik sredstvo, s katerim obvladujemo celotno realnost, je poučevanje in učenje drugega/tujega jezika samodejno povezano z vsemi drugimi predmeti, zato je pri izbiri tematike ali načrtovanju pouka nujno sodelovanje z učitelji različnih predmetov.

Vloga jezikovnega pouka (slovnice)

Slovnica se pri pouku tujega jezika obravnava predvsem s funkcionalnega vidika - slovnične strukture naj vedno služijo uresničevanju sporočilnih namenov. Učenci sami ali ob pomoči učitelja odkrivajo jezikovne zakonitosti in jih poskušajo sistematizirati. Učitelj jim pri tem pomaga z vizualizacijo, s shemami in z ustrežno organizacijo dela. Vzporedno z izvajanjem komunikacijskih nalog naj se v ciklični progresiji obravnavajo tudi ustrezne slovnične strukture.

Učitelj in učenec sprejemata **napake kot normalen, neločljiv sestavni del razvijajoče se sporazumevalne zmožnosti** in so pokazatelji individualnega učnega napredka. So iztočnica za načrtovanje nadaljnjega dela in individualno pomoč posameznemu učencu. Učitelj naj pri napakah svetuje, kako jih odpraviti, ne da jih stalno popravlja.

Heterogenost razreda oz. učnih skupin

Dijake razvrščamo po starosti. Med seboj se od začetka učenja (in vedno bolj) razlikujejo po nadarjenosti, spodobnostih, zmožnostih, motivaciji, predznanju itd. Posamezni dijak zato dosega različno raven sporazumevalne zmožnosti, ki je odvisna od notranjih (splošna znanja/vedenja, osebni dejavniki, pričakovanja in odnos do učenja tujega/drugega jezika, do govorcev in njihove kulture) ter zunanjih dejavnikov (stik z jezikom v okolju, uporaba medijev itd).

Zaradi naštetih razlogov vsi učenci ne napredujejo enako hitro in tudi ne enako uspešno pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti v tujem/drugem jeziku. To narekuje nujnost notranje diferenciacije pri načrtovanju oblik in metod izvajanja pouka ter vrednotenja znanja.

Če želimo spodbujati napredek vseh učencev, moramo pri oblikovanju učnih rezultatov upoštevati številne dejavnike, ki vplivajo na učni rezultat, in sicer:

- učni cilji (izbrati ustrezno taksonomsko raven cilja, ki ga želimo doseči, npr. poznavanje besedišča, razumevanja besedil, uporaba znanja v novem sporočanjem položaju, analiza in sinteza besedil itd.)

- vnosno besedilo (ustrezno izbirati besedilo glede na dijakovo sporazumevalno zmožnost, npr. dolžino besedila, temo, ki je vezano na dijakov izkušnjijski svet ali neznano besedilo z abstraktno temo)
- okoliščine (npr. izvajati govorna dejanja v predvidljivih ali nepredvidljivih okoliščinah)
- jezik (obravnavati besedilo z lažjimi ali zahtevnimi strukturami)
- preizkusi znanj (vodeno reševanje nalog, naloge zaprtega tipa ali izvirno preverjanje, reševanje problemov itd.).

6.1 RAZVIJANJE SPORAZUMEVALNIH ZMOŽNOSTI

Učenje in poučevanje, ki uvaja komunikacijski pristop razvija vseh pet zmožnosti (poslušanje, govorjenje, govorno sporazumevanje, branje, pisanje), ki se prepletajo med seboj. Tak pristop poudarja na dijaka osredinjeno sporočanje na vseh ravneh učenja tujega jezika.

6.1.1 Razvijanje sposobnosti slušnega razumevanja

Dejavnosti slušnega razumevanja dijakom omogočajo razumevanje izvirnega, na začetni stopnji učenja pa prirejenega govora, ki ga učitelj posreduje v živo ali prek zvočnega zapisa. Učitelj uvaja fonetični pravopis (transkripcijo) zato, da bi preprečil nejasnosti. Zmožnosti slušnega razumevanja razvijamo v naslednjih korakih:

6.1.1.1 Dejavnosti pred poslušanjem

Pred poslušanjem besedila učitelj dijake pripravi za dejavno sprejemanje vsebine v tujem jeziku, nato izbere ustrezno obliko in vsebino, ki sta najprimernejši za določeno besedilno vrsto in stopnjo jezikovnega znanja dijakov, npr.: napove besedilno vrsto, posreduje splošne podatke o besedilu, predstavi slikovno gradivo, posreduje slovar neznanih izrazov, usmerja pogovor o temi besedila, posreduje ključne stavke besedila v nepravilnem zaporedju; dijaki sklepajo o pravilnem vrstnem redu stavkov, preberejo podobno besedilo z isto temo itd.

6.1.1.2 Dejavnosti med poslušanjem

Dijaki naj po potrebi besedilo poslušajo večkrat. Med poslušanjem jih učitelj usmerja v različne dejavnosti, npr.:

- prepoznavanje globalnega sporočila ali teme besedila,
- prepoznavanje izbranih podatkov v besedilu,
- prepoznavanje vrste besedila,
- pisno odgovarjanje na vprašanja odprtega tipa (npr. Kdo ...?) in/ali alternativnega tipa (npr. Ali je ...?),
- zapis poteka dogajanja po točkah (dogajalna črta) ali v obliki sheme,
- reševanje nalog po navodilih (prenašanje informacij v tabelo, izpolnjevanje obrazcev, risanje poti na zemljevidu),
- dopolnjevanje besedila:
 - kot preizkus zaprtega tipa, pri katerem učenec v besedilo vstavlja manjkajoče izraze ali povedi; dijakom na začetni stopnji učenja/poučevanja posredujemo rešitve v nepravilnem vrstnem redu,
 - "igra vlog" pri poslušanju: dijak izbere vlogo v pogovoru, in ko učitelj ustavi predvajanje posnetka, sam nadaljuje govor; pri vnovičnem poslušanju preverja svojo različico s posnetkom govora,
 - kot napovedovanje posameznih delov besedila: pri prvem poslušanju učitelj zmanjša glasnost posameznih delov besedila, dijaki pa ugibajo, kakšno bo nadaljevanje, ter ob vnovičnem poslušanju preverjajo in med seboj primerjajo ustreznost posameznih različic,
- povezovanje posameznih delov besedila (dialoga, zgodbe, slike z besedilom), urejanje besedila glede na časovno zaporedje, kraj dogajanja,
- interpretiranje: učitelj posreduje del nepopolnega besedila (izsek dialoga ali pogovora), dijaki pa ugotavljajo temo pogovora, kraj in čas dogajanja, odnose med govorniki, govorničevo razpoloženje,
- analiza zapisa slušnega besedila: dijaki analizirajo fonemske, slovnične in besedilne sestavine besedila, ob poslušanju besedila si označijo razlike med pisnim in slušnim besedilom.

6.1.1.3 Dejavnosti po poslušanju

Končna faza dejavnosti slušnega razumevanja spodbuja dijake k ustvarjalnemu odzivanju na predstavljeno besedilo, k združevanju pridobljenih informacij v slušno sestavljenko, k izražanju svojih stališč in občutij, povezovanju vsebine besedila s svojimi izkušnjami, izvajanju igre vlog itd.

Nekatere možnosti, ki jih lahko učitelj posreduje dijakom v neomejenem številu, so:

- oblikovanje vprašanj in odgovorov o temi izbranega slušnega besedila,
- izbiranje ustreznega naslova besedilu (enega med več naslovi),
- ugotavljanje značaja govorca na podlagi njegovega razpoloženja, tona in barve glasu,
- ustvarjanje novega besedila: iz poslušane zgodbe dijak oblikuje intervju ali zgodbo dramtizira,
- oblikovanje vprašalnikov o predstavljeni problematiki,
- oblikovanje mnenj in občutij glavnih oseb ter predstavitev dijakovega odnosa do govorcevih stališč.

6.1.2 Razvijanje sposobnosti govornega sporočanja in sporazumevanja

Učitelj načrtuje postopke govorne dejavnosti.

V pripravi na pouk učitelj skrbno pripravi gradivo (na primer tematski sklop, iztočnice), določi cilje, ki naj bi jih dijak dosegel v okviru različnih dejavnosti ter umesti aktivnost v učni proces ali jo predvidi kot samostojno (ali projektno) nalogo.

Pri vodenju interakcijskih dejavnosti (delo v dvojicah, v skupini):

- skrbi za sproščeno, prijateljsko ozračje in spodbuja sodelovanje med dijaki,
- usklajuje zahtevnost naloge z individualnimi oz. skupinskimi potrebami dijakov,
- izmenjuje dejavnosti in skrbi za pestrost pouka,
- diferencira naloge in jih individualizira,
- spodbuja samovrednotenje dosežkov in samostojno popravljanje napak,
- spodbuja tekmovalnost brez nasilja in opozarja na pravila igre.

Najpogostejše oblike interakcijskih dejavnosti so: dialog, pretvarjanje in vživljanje v umišljen svet (simulacije), igre vlog.

6.1.2.1 Dialog

Je sestavina besedila v različnih vsakdanjih položajih govora. Z njim govorci zadovoljujejo govorne potrebe. Sestavljen naj bo tako, da dijaki vedo s kom, o čem, kdaj ter s kakšnim namenom naj govorijo. Izvajamo ga lahko na več načinov:

- *vodeni dialog*: dijaki uvajajo jezikovne funkcije ali utrjujejo pojme s kratkimi dialogi, uzaveščajo jezikovne strukture tako, da jih uporabljajo v novih besedilih (oblikovanje novih dvogovornih besedil),
- *dialogi v nepravilnem vrstnem redu*: dijaki smiselno razvrščajo ustrezne povedi v dialog,
- *dopolnjevanje dialoga*: tip odprtega dialoga pri dijaki razvija ustvarjalnost,
- *dialog v obliki sheme*: opozarja na zgradbo govora, saj na ta način dijak lažje ureja vsebino sporočila,
- *funkcijski dialog*: dialog v obliki osnutka, navodil, v katerih so posredovane le funkcije jezika; navodila so lahko tudi v materinščini, dijak samostojno izbira jezikovna sredstva v tujem jeziku.

6.1.2.2 Pretvarjanje/vživljanje v umišljen svet

Igralne dejavnosti pri pouku se razlikujejo po sestavljenosti in težavnosti postopkov, po področju izraznosti in načinu uresničitve. Odvisne so od dijakove starosti in njegove razvojne stopnje ter potekajo po določenem načrtu (dialog/igra vlog/projektno delo), vendar uresničitve le-tega ni predvidljiva. V določeno zamisel se lahko vrine nepredviden element, ki popolnoma spremeni položaj, v okviru katerega dijak uporabi nove rešitve. Končni cilj teh dejavnosti je, da dijaki na naraven in ustvarjalen način dosežejo govorno samostojnost.

Učenje ob igri je samodejno in vezano na neposreden praktični motiv za pridobivanje novih izkušenj in spoznanj. Pogosto dijak šele s spodbudami premaga zavore pri govoru. Večina iger je vezana na besedno izražanje, na reševanje problemov in iskanje rešitev.

6.1.2.3 Igre vlog

Šele ko dijak usvoji tehniko igre vlog, učitelj uvaja sicer zahtevnejšo simulacijo, saj pri tem porabi veliko časa za priprave in izvedbo. Dijak izvaja dejavnosti pretvarjanja v izmišljeni

situaciji (brodolom ...), resnični situaciji (roditeljski sestanek, televizijsko poročilo ...) ali v konfliktni situaciji (pozitivne, negativne strani pri graditvi jedrske elektrarne ...) idr.

Vrste iger vlog:

- Izmenjava informacij: predstavitev oseb, interesov; informacije v zvezi s šolskim življenjem.
- Igra vlog na podlagi scenarija: učitelj pripravi scenarij, dijaki si izberejo vloge.
- Vzpostavitev in vzdrževanje medsebojnih odnosov:
 - navezava stikov z neznancem (v avtobusu, v trgovini),
 - vzdrževanje odnosov z določeno nalogo (opravičilo izostanka od pouka, čestitke ob športnih uspehih ...).
- Različne dejavnosti (mimika, družabne igre).

6.1.2.4 Projektno delo

Potrebe po socialnih oblikah dela zadovoljujemo s projektnim delom.

Z vključevanjem v projekt lahko dijaki hitro, življenjsko in motivirano izvajajo naloge ter ob njih uporabijo svoje predznanje, izkušnje in miselne procese (razmišljanje, prilagajanje, odločanje, načrtovanje). V projektu imajo, glede na svoje sposobnosti, priložnost za sodelovanje vsi dijaki. V okviru projektne dela urijo spretnosti, saj se pogovarjajo, poslušajo drug drugega, pridobivajo informacije, pripravljajo poročila in predstavijo rezultate. Učitelj ima vlogo koordinatorja.

Prednosti projektne dela so predvsem: samoorganizacija postopkov pri pridobivanju novih znanj, samovrednotenje dosežkov, razvijanje tolerantnosti in potrpežljivosti do sošolcev v skupini in spodbujanje izkušnješkega učenja. S projektnim delom pa povezujemo tudi druge zahtevnejše oblike učenja: seminarsko delo, razpravo in samostojno poročanje, igranje vlog itd. Metoda projektne dela kot metoda učenja/poučevanja postavlja učenca in učitelja v nov, dinamičen, bolj enakovreden in ustvarjalen odnos.

Smernice za pripravo projektne dela:

- *Priprava na projektno delo*: učitelj predstavi temo, napove problem in predstavi sredstva za pridobivanje novih znanj.
- *Zaznava problema in določanje oblik in metode dela*: dijaki zbirajo ideje in se združujejo v skupine po interesih.

- *Interakcija nalog in vsebin*: delo v skupini/dvojicah; načrtovanje, določanje opornih točk, delitev dela, način predstavitve naloge; v začetni fazi vodi in usmerja projektno delo učitelj, pozneje izvajajo projektno delo dijaki sami.
- *Predstavitev rezultatov*: plenarna predstavitev naloge.
- *Vrednotenje rešitev in izdelkov*: dijaki sami vrednotijo svoje izdelke; sklepe posreduje učitelj.

6.1.2.5 Izražanje čustev in lastnega mnenja (afektivni dejavniki)

Učitelj upošteva dijakovo osebnost, njegove potrebe in interese. Med učnim procesom je veliko priložnosti, da dijak spregovori o sebi, svojih pričakovanjih, radostih in problemih, hkrati pa spoznava tudi svoje vrstnike in pri tem razvija čut za solidarnost. Ob razpravah dijaki razmišljajo o različnih temah, ki jih zanimajo; na višji stopnji poučevanja/učenja predstavljajo in utemeljujejo svoja stališča, hkrati pa poslušajo ter sprejemajo mnenja drugih.

Dejavnosti, v okviru katerih dijak govori o sebi in izraža svoje mnenje, so:

- spoznavanje samega sebe (v igri, z intervjuji, vprašalniki),
- opisovanje in pripovedovanje: obnavljanje zgodbe, govorni nastop ob ponazorilih (slika, fotografija, strip, risba, video ...), govorni nastop, ki ga dijak oblikuje na podlagi sklopa nepovezanih besed ali na podlagi opisa predmeta (oz. fotografije predmetov),
- razprave, ki so primerne na višji stopnji učenja; pri tem učitelj določi čas za premislek v zvezi z dano tematiko, dijak pa opredeli svoj odnos do problema; učitelj spodbuja in usmerja dva učenca, da se skupaj dogovorita o skupnem mnenju, razporeja pare v skupine, v okviru katerih usklajujejo mnenja, ob koncu usklajuje mnenja učencev, razporejenih v skupine.

6.1.3 Razvijanje sposobnosti bralnega razumevanja

Dejavnosti bralnega razumevanja usposabljaajo učenca za branje in razumevanje različnih zvrsti izvirnega besedila. Pri tem si pomaga z dvojezičnimi oz. enojezičnimi slovarji, z ilustracijami ali drugimi pripomočki.

Učiteljeva naloga je posredovati različne bralne strategije, na podlagi katerih dijak razume prebrano besedilo po pomenskih sklopih. Učitelj usmerja učenca, da prebere besedilo v celoti

in se izogiba branju po izsekih; s tem doseže prepoznavanje neznanih izrazov v sobesedilu. Zaradi natančne izgovarjave občasno priporoča tudi glasno branje, ki ni branje za razumevanje.

Dijak, ki usvoji tehnike branja, izbira različne bralne strategije na podlagi načrtovanega cilja:

- prebere posamezne sklope besed in jih združuje v smiselne celote,
- prebere besedilo, da izlušči temeljno sporočilo,
- prebere besedilo, da razume podrobnosti,
- natančneje prebere dele besedila, da poišče podrobne podatke,
- preleti besedilo in ga uvršča glede na namen in uporabnost,
- interpretira besedilo.

Zmožnosti bralnega razumevanja razvijamo v treh korakih:

6.1.3.1 Dejavnosti pred branjem besedila

Napoved dejavnosti je odvisna od besedilne vrste in ravni znanja jezika. Dejavnosti, ki razvijajo zmožnost bralnega razumevanja, so zelo podobne dejavnostim slušnega razumevanja. Učitelj ima na voljo veliko možnosti:

- predstavi besedilo tako, da prikliče že usvojene sestavine podobnega besedila in besedišča,
- obravnava besedilo v pogovoru z dijaki in ga členi v miselni vzorec,
- na različne načine posreduje ključne izraze besedila, lahko tudi v obliki testa izbirnega tipa,
- spodbuja učence, da sami oblikujejo besedilo na podlagi ponazoril; ta so lahko vizualna (fotografije, risbe, sheme ...) ali označena z naslovi, podnaslovi,
- posreduje: slikovni material, povezan s tematiko besedila; dijaki izražajo svoja občutja, vtise, napišejo zgodbo; pglavitne sestavine besedila so v neurejenem stanju, dijak smiselno ureja posamezne dele besedila itd.,
- umesti besedilo v kontekst,
- prikliče vsebino podobnega besedila v materinščini,
- oblikuje različice predlaganega besedila.

6.1.3.2 Dejavnosti med branjem

Učitelj uvaja strategije, ki dijakom, kljub številnim neznanim besedam, omogočajo hitreje razumeti besedila v tujem jeziku. Dijak si pomaga s/z:

- ilustracijami, ki spremljajo besedilo,
- besedami in besednimi zvezami, ki so skupne več jezikom,
- datumi, številkami, imeni krajev, oseb,
- ključnimi in ponavljajočimi se besedami,
- prenosom jezikovnih znanj iz materinščine.

Naloge, ki jih dijak izvaja med branjem:

- izlušči pomen besedila iz sobesedila na podlagi sestave besed, prejšnjega znanja ali slik (dedukcija),
- odgovarja na vprašanja izbirnega tipa (odgovori: pravilno/napačno) in na odprta vprašanja, ki ga usmerjajo k prepoznavanju sporočila in vodijo k sklepanju ter razvijajo njegovo jezikovno znanje in bogatijo njegove izkušnje,
- povezuje slikovno gradivo, dele besedila v celoto (indukcija),
- ureja odstavke ali povedi v logičnem zaporedju, sestavine dialoga po vlogah in registrih,
- dopolnjuje besedilo (razvija naslov v popolno poved, dopolnjuje povedi, vstavlja manjkajoče izraze v povedi ali manjkajoče povedi v besedilo, na podlagi podatkov v besedilu načrtuje zemljevid, popravlja napake, išče nasprotja v besedilu, rešuje križanke, dopolnjuje obrazce ...),
- interpretira navodila: recept, navodila za uporabo zdravila,
- zapisuje oporne točke: vpisuje informacije v tabelo, izpisuje ključne besede, povedi, ugotavlja odnose in mnenja oseb ter različne načine izražanja le-teh,
- primerja dve ali več besedil (različnih zvrsti), išče nasprotja in skupne točke,
- povezuje besedila med seboj: primerjava besedil v materinščini in tujem jeziku, skržene obnove, povezovanje slogovnih zvrsti (sinteza),
- sprejema odločitve, razrešuje probleme (ob prospektu načrtuje izlet; na podlagi podatkov iz besedila odkrije povzročitelja kaznivega dejanja),
- prepoznavna besedilne vrste in njihove značilnosti.

6.1.3.3 Dejavnosti po branju besedila

Te dejavnosti spodbujajo učence k izražanju njihovih vtisov, občutij in stališč. Predhodno obravnavana besedila so primerna tudi za slovnične vaje in utrjevanje besedišča. Nekaj primerov dejavnosti, ki jih dijak izvaja po branju besedila:

- oblikovanje besedila ob danih ključnih besedah,
- uporaba besedila za vajo s slovničnimi strukturami (iz sedanjika v preteklik),
- preoblikovanje besedilne vrste (dramatizacija besedila, intervju, podobno besedilo),
- izražanje izkušenj in stališč, povezanih s problematiko besedila,
- utemeljevanje svojih razlag besedila v primerjavi s sošolčevimi.

6.1.3.4 Branje umetnostnih besedil

S spodbujanjem branja književnih besedil dijaka pripravimo na uporabo, izbiro in raziskovanje besedil, kot tudi na zavesten in kritičen pristop do literarnega besedila. V tem smislu torej bo potrebno posvetiti posebno skrb izbiri tistih umetnostnih besedil, ki so blizu dijakovem izkustvenemu svetu. Učitelj pri obravnavi umetnostnih besedil se posveča predvsem sporočilu besedila, ki naj bi učenca prevzelo. Pri tem naj upošteva tudi dijakova pričakovanja in sledi njegovemu odzivu na sprejeto umetnostno besedilo. Šele potem, ko se prepriča, da je besedilo vzbudilo zanimanje pri dijakih, lahko preide na razlago literarnozgodovinskega obdobja.

Dijaki berejo, da bi usvojili bralne spretnosti in samostojno spoznavali književnost v italijanščini ter pod učiteljevim vodstvom pri pouku razpravljali o vsebini prebranega umetnostnega dela, o sporočilu in slogovnih značilnostih. Poleg tega razvijajo zmožnost sprejemanja, dojetanja in interpretiranja umetnostnega besedila ter sposobnost kritičnega razmišljanja.

Izpis posameznih misli ali odlomkov, kratka obnova ali preprosta književna analiza, odziv na besedilo s tvorjenjem podobnega besedila itd., so naloge, ki jih bo učitelj diferenciral vsaj na dveh težavnostnih stopnjah.

6.1.4 Razvijanje zmožnosti pisnega sporočanja

Za razvijanje pisnega sporočanja moramo najprej ustno obravnavati besedilo.

Najprej dijaki oblikujejo besedne zveze in sklope ter krajša besedila. Pozneje postajajo besedila zahtevnejša. Dijak pisno sporoča tako, da izbira zvrst glede na naslovnika in vsebino (ob koncu OŠ). Pri oblikovanju pisnih sporočil upošteva načela, ki urejajo besedilnost (v SŠ). Dijak pridobi zmožnosti pisnega sporočanja z vajo, zato mu je treba ponuditi veliko pisnih dejavnosti. Iz postopnega uvajanja vodenih dejavnosti preidemo na prosto in ustvarjalno pisanje.

Vodenje pisnih dejavnosti

- 1) Obravnava vzorca (predloge) besedila → vaja s predlogo besedila (dana navodila) → naloga pisnega izražanja (novo besedilo) → informacija/evalvacija → poprava
- 2) Naloga pisnega izražanja (besedilo) → primerjava s podobnim besedilom oz. vzorcem → informacija/evalvacija → poprava → vnovično pisanje besedila

6.1.4.1 Primeri nalog iz pisnega sporočanja

Oblikovanje povedi: učence navajamo na ustrezno izbiro besedja, pravilnost jezikovne rabe, upoštevanje pravopisnih posebnosti (dijaki urejajo in dopolnjujejo povedi).

Dopolnjevanje besedila: učitelj posreduje nepopolno besedilo, dijaki dopisujejo manjkajoče podatke, s ključnimi besedami oblikujejo zgodbo.

Krajši opisi in obnove: dijaki razvijajo zmožnosti pisanja ob zmožnostih govora: govor/poslušanje/strnjena obnova, intervju/vnašanje podatkov iz intervjuja v tabelo itd. Iztočnica je lahko tema, ki smo jo obravnavali v pogovoru, lahko je ilustracija ali besedilo.

Oblikovanje besedila s pomočjo ključnih besed: dijak s pomočjo ključnih besed tvori besedilo. *Posredovanje vzorcev besedil,* na podlagi katerih se dijaki seznanijo s strukturo in vsebino besedila (življenjepis).

Primeri vodenega in ustvarjalnega pisanja:

- pisanje besedila po danih navodilih (na podlagi ključnih besed): dijak pri tej dejavnosti usvoji zgradbo besedila,

- pisanje z jasnim sporočilnim namenom znanemu naslovniku (zaupna pošta ...),
- spreminjanje lika znane osebe (učitelj, sošolec, zgodovinska oseba ...),
- pisanje reklamnega oglasa: dijak uporablja učinkovita jezikovna sredstva, s katerimi prepričuje, navdušuje naslovnika,
- pisanje pesmi; branje vezane besede spodbuja dijake k ustvarjalnemu pisanju oz. k izražanju lastnih čustev,
- pisanje eseja: za to je potrebna visoka stopnja jezikovnega znanja, uporaba transfernih sporočanjskih zvrsti iz materinščine.

Učitelj postopno uvaja dijake v zahtevnejše dejavnosti. Priporočljivo je, da začne z vodenimi dejavnostmi v skupini (ustvarjanje po verižni metodi), kajti dijak lahko samostojno ustvarja šele po intenzivnem urjenju.

7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Pri vseh oblikah vrednotenja učitelj upošteva sodobne težnje, ki uvajajo:

- neposredne načine vrednotenja: učitelj uvaja izvirna besedila in vrednoti znanje s pomočjo prostih odgovorov na vprašanja, s povzemanjem besedil in ustvarjalnim oblikovanjem besedil,
- celostni pristop: globalno vrednotenje sporazumevalne zmožnosti v tujem jeziku in vseh drugih zmožnosti (tudi medkulturne), ki jih razvijamo pri pouku,
- opisno vrednotenje: opisi dosežkov v sporočanju in ocenjevalne lestvice posameznih ravni jezikovnih zmožnosti,
- preverjanje stopnje obvladovanja sporočanjskih položajev v življenjskih okoliščinah (pragmatično oz. "izvirno" preverjanje),
- uporaba raznolikih oblik vrednotenja: samovrednotenje (uporaba Evropskega jezikovnega listovnika), vzajemno vrednotenje, vrednotenje projektnega dela, spremljanje in vrednotenje dijakovega napredka glede na zastavljene vmesne cilje.

Poučevanje in vrednotenje sta tesno povezana in soodvisna ter spodbujata notranjo motivacijo, kadar (in če) dijaku omogočimo, da pokaže vse zmožnosti in mu hkrati nudimo povratno informacijo o napredovanju k zastavljenim ciljem. Vrednotenje naj bo zato pozitivna izkušnja, gradi naj samozaupanje in naj bo del dialoga med učiteljem in dijaki.